

İslâm Hukukunda
Kadının Boş(a)nma Hakkı

Yazar

Dr. Öğr. Üyesi Suat Erdoğan

ISBN: 978-605-2233-15-3

1. Baskı

Eylül, 2018 / Ankara

100 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 281

Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	5
KISALTMALAR.....	9
GİRİŞ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLÂM HUKUKUNDA EVLİLİĞİN SONA ERMESİ

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	19
II. EVLİLİĞİN SONLANDIRILMASI İLE İLGİLİ	
KAVRAMLAR.....	22
A. Boşama (Talak).....	22
1- Boşama (Talak) Yetkisi.....	23
2- Talak Sayısı.....	25
3- Talak Çeşitleri.....	25
a- Ric'î Talak.....	25
b- Bâin Talak.....	26
c- Sünnî Talak.....	27
d- Bid'î Talak.....	28
B- Tefvîdu't-talak.....	29
C- Hul'/Muhâlea.....	30
D- Adlî Boşama (Tefrik).....	30
Fesih İle Talak Arasındaki Faklar.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

KADININ BOŞAMASI

I. TEFVÎDU'T-TALAK.....	33
A. Kavram.....	33

B. Meşruiyeti.....	34
C. Fıkıh Ekollerinin Konuya Yaklaşımı.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADININ BOŞANMA HAKKI

I. KADIN AÇISINDAN BOŞANMA YÖNTEMLERİ.....	43
A- Hul' /Muhâlea.....	44
1- Meşrûiyeti.....	45
2- Kavramsal Çerçeve.....	48
3- Şartları.....	53
4- Muhâleada Bedel.....	57
5- Sonuçları.....	60
B. Mahkeme Yoluyla Boşanma (Adli Boşama).....	62
1- Mahkeme Yoluyla Boşanma Sebepleri.....	63
a. Bedensel Kusurlar.....	64
aa. Cinsel Kusur ve Diğer Hastalıklar.....	64
ab. Bedensel Engeller.....	71
b. Şiddetli Geçimsizlik ve Kötü Muamele.....	72
c. Ailenin Geçimini Sağla(ya)mama.....	74
d. Evi Terk Etmek.....	78
e. Kocanın Kaybolması.....	80
f. Üzerine Başka Bir Kadınla Evlenme.....	82
g. Kocanın Eşini Aldatması.....	84
h. Kocanın Hapse Girmesi.....	85
1. Evlilik Sözleşmesinde Öngörülen Şartları Yerine Getirmeme.....	85
SONUÇ.....	89
KAYNAKLAR.....	91
DİZİN.....	97

ÖN SÖZ

Toplumun temel taşı olarak kabul edilen ailenin İslâm düşüncesinde önemli bir yeri olduğunda kuşku yoktur. Kur'an'ın hüküm ifade eden (ahkâm) ayetleri içerisinde aile hukuku ile ilgili olanların önemli bir yekün teşkil etmesi bunun en güzel ispatıdır. Kur'an, bir çok konuyu genel esaslar çerçevesinde ele alırken özellikle boşanma hukukuna özel bir önem atfetmekte ve konunun en ince ayrıntısına kadar bilgi sunmaktadır. Aynı şekilde konuyla ilgili bize ulaşan rivâyetlerden, Hz. Peygamber'in boşanma hukuku ile ilgili konularda son derece hassas davrandığını ve uygulamadaki yanlışlıklara müdahale ettiğini, özellikle kadın açısından söz konusu olabilecek mağduriyetleri engelleme yoluna gittiğini öğreniyoruz.

Yeni nesillerin oluşmasının en nezih ve makul yolunun meşru ölçüler dairesinde kurulan aile müessesesi olduğu muhakkaktır. Ailenin toplumsal değerinin yanında, kişiyi hayata bağlayan, mutlu olmasını sağlayan bireysel işlevlerinin varlığı da bir gerçektir. Ne varki, kişilerin özgür iradeleri ve iyi niyetlerle kurulan aile yuvası her zaman ve herkes için aynı sonucu vermemektedir. Boşanmanın, özellikle çocuklu aileler açısından kişisel ve sosyal bir takım olumsuzluklarının olduğu muhakkaktır. Ancak sonuç olarak hayatı çekilmez hale getiren, faydadan ziyade zarar üreten müessesenin gerektiğinde sonlandırılması demek olan boşanma, kaçınılmaz hale gelebilir. İslâm hukuk düşüncesi -hoş karşılamamakla birlikte- boşanmaya müsaa-de etmekle, devam eden hayat yolculuğu içerisinde taraf-

lara bir çıkış yolu göstermiştir. Boşanmaya imkân tanımayan hukuk sistemlerinin varlığı düşünüldüğünde bunun değeri daha iyi anlaşılmaktadır.

Günümüzde İslâm hukuku ve kadın merkezli tartışmalarda kadının boşanma konusundaki hak ve yetkileri önemli bir yer işgal etmektedir. Bu konuda toplumun bir kesiminde, İslâm boşanma hukukunda tüm yetkilerin kocaya tanındığı, kadının ise adeta yok sayıldığı ve çaresiz bırakıldığına dair yanlış bir algı bulunmaktadır. “İslâm Hukukunda Kadının Boşa(n)ma Hakkı” isimli çalışmamız, bu konuda kadının hak ve yetkilerini araştırma konusu yapmaktadır.

Çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İslâm boşanma hukukunun sistematığı üzerinde durulmakta, konuyla ilgili kavramlar hakkında kısa bilgiler verilmektedir.

İkinci bölüm, nikâh sözleşmesi veya evliliğin herhangi bir aşamasında yetki devri yoluyla kadının boşama (talak) hakkı elde etmesi, fıkıh literatüründeki ifadesiyle tefvîdu’t-talak konusuna ayrılmıştır. Hul’/muhâlea ve yargı yoluyla boşanma, kadının tek taraflı irade beyanı ile yegane boşama hakkı olan tefvîdu’t-talaktan yapısal olarak farklı olduğu için ayrı bir bölümde ele alınmıştır. Bu yapısal farklılıktan dolayı tefvîdu’t-talak boşama, diğer iki usul boşanma hakkı kavramıyla ifade edilmiştir.

Üçüncü bölümde ise kadının diğer boşanma hakları olan anlaşmalı boşanma (hul’/muhâlea) ve mahkeme yoluyla boşanma konusu ele alınmaktadır. Elde edilen bulgular sonuç bölümünde verilmektedir. Daha geniş bir kesimin eserden istifadesini kolaylaştırmak için daha sade bir üslup kullanılmasına özen gösterilmiş ve bir kısım teknik terimler çoğunlukla parantez içerisinde gösterilmiştir.

Çalışmada konular öncelikle Kur'an-Sünnet bütünlüğü içerisinde incelenmektedir. Başta dört sünnî fıkıh ekolü olmak üzere yeri geldikçe Zâhirî ve İmâmiyye fıkıh ekollerinin görüşleri ve konuyla ilgili çağdaş yaklaşımlara da yer verilmektedir. Ayrıca İslâm aile hukuku alanındaki ilk kanunlaştırma çalışması ve Osmanlı Devleti uygulamasında önemli bir tarihi tecrübe olan, 1917 tarihli Hukuk-ı Aile Kararnamesi'ndeki düzenlemelere yer verilmektedir. Her ne kadar yürürlüğe girmemiş olsa da Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nin devamı niteliğinde olan, 1924 tarihli Hukuk-ı Aile Kanunu Tasarısına da atıflarda bulunmaktadır. Sonuç bölümünde elde edilen bulgular verilmektedir.

İlmi çalışmalarında her zaman destek ve fedakarlıklarını gördüğüm eşim Emel hanım, oğlum Mücahid ve eserin son okumasını yapan kızlarım Sevde Nur ve Elif Sena'ya, ayrıca esere katkıda bulunan değerli meslektaşım, Dr. Öğr. Üyesi Adem Yıldırım'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ne kadar özen gösterilse de çalışmada bir kısım eksiklik ve hataların olmaması mümkün değildir. Bu konuda yapılacak uyarı ve yapıcı tenkitler bizim için şükran vesilesi olacaktır.

Başarı Allah'tandır ve her şeyin en doğrusunu bilen O'dur.

Suat Erdoğan
Kocamustafapaşa, Eylül, 2018